Entered as Second Class matter Gen'l Post Office, Ottawa, Ontario, Canada An independent journal, published twice every week in English and Magyar languages. - Circulating in the 9 Provinces of the Dominion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Printed and published at its Office and place of business 375 Hargrave st WINNIPEG, Man.
by the Canadian Hungarian News Co.
Yearly Subscription $2,- to Foreign Countries $3,-
Tel. 23 747

EGYES SZAM ÁRA 2 CENT — TWO CENTS PER COPY

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

BRANTFORD BRIDGEBURG CALEDONIA CHIPPAWA CROWLAND FORD CITY FORT ERIE FORT WILLIAM GALT GUELPH HAMILTON KITCHENER MONTREAL New WATERFORD NIAGARA FALLS OSHAWA OTTAWA PORT COLBORNE PORT ROBINSON QUEBEC ST. CATHARINES SPRING HILLS SUDBURY SYDNEY TORONTO WELLAND WINDSOR

BEKEVAR CANA CALGARY COALHURST EDMONTON ESTEVAN HALMOK KAPOSVAR LEASK LETHBRIDGE NORBURY OTTHON PLUNKETT RAYMOND REGINA SASKATOON SAYONHILL SOKHALOM ST. LASZLO SZEFELYFOLD SUMAS TANO VANCOUVER WAKAW WEYBURN WHITEWOOD YORKTON

Twice a Week — CANADIAN HUNGARIAN NEWS — Coast to Coast

Szerkeszti: Bácskai P. Béla

Az egyetlen kétszer hetenként megjelenő független magyar sajtó Kanadában. Az Angol Birodalom legelterjedtebb magyarnyelvű hirlapja, amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekelt és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivivni minden honfitársunk számára.
„Kanadai Magyar Ujság"
Előfizetési dij egy évre: $2.00. Az Óhazába és külföldre egy évre $3.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

VOL. XI. ÉVFOLYAM — 375 HARGRAVE, ST. WINNIPEG, MAN. — 1934. TRIANON 15. — SZEPTEMBER 7 PÉNTEK — No. 72 SZAM.

EZÜSTTEL AKARJA MEGELŐZNI ROOSEVELT A TÉLI TRAGÉDIÁT

Mint a világ egyik legnagyobb ezüst-termelő állama, Kanada élénk érdeklődéssel kiséri az Egyesült Államok ezüst-terveit. Miután az utóbbi években "csak" 22—24 millió ounce volt az évi termelés, az árak emelkedésével a bányászok remélik, hogy a háboru előtti 33 millió ounce évi termelést is eléri az ország. Az egyes tartományok közül British Columbia átlagosan 10, Ontario 9, Yukon terület 3, Quebec pedig 1 millió ounce ezüstöt bányászott ki a föld mélyéből a legutóbbi évek során. A 2 év előtti 25 centes árral szemben ma már 50 cent az ezüst értéke és még további áremelkedésre van kilátás.
(A Birks-Dingwall ezüstárugyár ábrája.)

A félmillió főre becsült amerikai szövőipari munkásság óriási méretekben kibontakozott sztrájkja pillanatnyilag fátyolt vet ugyan az Egyesült Államok még ennél is sulyosabb nyavalyára, mindazonáltal a közgazdászok fokozott aggodalommal lesik a Roosevelt-féle hatalmas kisérlet fejleményeit. Magával a kérdéssel nem csupán az Egyesültek földrajzi közelsége miatt foglalkozunk, hanem főleg abból a szempontból, hogy a nagy amerikai befektetések folytán a kanadai dollár kénytelen bizonyos határig követni az U. S. hasonnevü pénzegység értékét; ennek sirját pedig a jelek szerint megásta Mortgenthau amerikai pénzügyminiszter.

Az egyes hirforrások szerint 16 millió ember közsegélyen tartása ugyanis $2,800,000,000 papirbankó nyomására szoritotta a washingtoni kormányt, miáltal a pénz aranyértéke 59 centre szállott. Ezáltal a termények árának és a munkabéreknek emelkedését elérte ugyan az Egyesült Államok, viszont a külföld szegénysége miatt nem emelkedett a tengerentuli áruforgalom a remélt arányokban. Ennek azután végzetes következményei lettek és végeredményben elősegitették a nagy szövőipari sztrájk kitörését is.

A gazdasági szakértők tanácsa alapján a Roosevelt kormány mesterségesen csökkentette a termelést, hogy az áru feleslegek leapadjanak s a megmaradt készletek dollár-értéke emelkedjék. Közbeszólt azonban az eddig páratlan arányokban pusztitó szárazság, mely nemcsak a kenyérmagvakat, hanem a gyapot-termést is megdézsmálta. Az őstermelők tönkrejutásával megcsappant a lakósság minden rétegének jövedelme és igy állott elő a jelenlegi kilátástalan helyzet: az emberek mindjobban takarékoskodnak a ruha-félékkel, a szövöttárukban való kereslet csökken, a gyapot-árak viszont magasak s hiába irja elő az NRA a munkabéreket — a gyárosok inkább leállitják üzemeiket, semhogy "ráfizetéssel" halmozzanak fel árut a bizonytalan jövőre.

A "szegény gazdagok" sorsára jutott Egyesült Államok ezekre a nagy fájdalmakra olyan pénzpolitikai balzsammal igyekszik irt találni, amilyenhez hasonlót nem tud felmutatni a történelem. Miután a Roosevelt-féle elgondolás következményei nem csupán Kanada gazdasági életét befolyásolhatják, hanem éreztethetik hatásukat az egész világra, nem árt egy kissé betekintenünk az amerikai pénzforradalom szinfalai mögé.

Roosevelt, a tettek embere, azért hóditotta meg gyorsan az Egyesült Államok polgárait, mivel gyorsan határoz és határozatait gyors cselekvés kisérte. Az erélyes elnöktől állandóan ujabb ténykedést várnak, amikor ugy látják, hogy beavatkozásra van szükség. Ez a pillanat ismét elérkezett, mert az amerikai gazdasági élet váratlan fordulóhoz ért.

Az eddig lassan javuló gazdasági irányt felváltotta a visszaesés, mely ismét megdöbbentette az embereket. A termelési "index" 84-ről 75-re zuhant. Az acélipar termelését jelző indexszám egy hét alatt 44-re, az automobilipar arányszáma 39-re esett. A tél óta a gazdasági javulás meg is lassult. A nyár közepén, amikor az emberek már kezdték elhinni, hogy a javulást nem mesterséges eszközök idézték elő, hanem az amerikai közgazdasági életben szunnyadozó belső erők életrehivása mozditotta meg váratlanul bekövetkezett a fordulat.

Roosevelt Hawai szigetekről való hazaérkezése után azonnal intézkedett s ha van rá lehetőség, talán még megforditja a most lefelé irányuló gazdasági élet kormányrudját.

Az elnök nemrég kiadta ezüstrendeletét, amely az egész világot részben rémülettel, részben örömmel töltötte el.

Mindig sokan voltak, kik helytelennek tartották a "bi-metalism" elhagyását. Az arany egyeduralmát ugyanis semmi sem indokolja. Hiszen puszta véletlennek köszönheti a világ, hogy a két fém között éppen a "sárga" szinüt választották az egyetlen valutáris fémnek, pedig abban az időben, amikor ez az átalakulási folyamat megindult, a világ véleménye az ezüstöt alkalmasabbnak tartotta arra, hogy a pénzérték alapjául szolgáljon.

Amikor Anglia 1816-ban az aranyvalutát bevezette, nem az ezüst ellen akarta tulajdonképpen törvényt hozni, hanem éppen forditva, az ezüst érdekében. Az történt ugyanis Angliában abban az időben, hogy az ezüstpénz állandóan kiáramlott az országból, mert az ezüst ára másutt nagyobb volt, mint amennyi az angol ezüstpénz névértéke. Hogy az ezüstpénznek kiáramlását megszüntessék, határozták el magukat reformra az angolok és ekkor tértek át az aranyvalutára.

Ennek ellenére 50 éve uralkodik csak az arany az ezüst fölött, amely viszont évszázadokon keresztül legalább is egyenrangu volt vele. A világháboru után azonban valósággal aranyinség lépett fel és ez a világgazdaság válságát idézte elő. Kiderült, hogy az arany egymagában képtelen egészséges pénzügyi viszonyokat teremteni, mert a világgazdaság nagy forgalmához képest tul kevés a pénzverési célra felhasználható arany.

Az ezüsttörvény végrehajtásával Roosevelt az egész világ ezüsttermelését és értékesitését döntően befolyásolhatja. Az amerikai aranykészlet 8 milliárd dollár körül mozog s mivel a fedezet 25 százaléka ezüstből állhat, körülbelül 2 milliárd dollár értékü ezüstöt vásárolhat a washingtoni államkincstár.

Hogy ez milyen óriási menynyiségü ezüstnek felel meg, akkor derül ki valójában, ha számitásba vesszük a világ ezüsttermelését. A mult évben 165 millió ounce ezüstöt termeltek a világon. Ennek az értéke, ha a világpiaci árnál magasabb, 50 centes beváltási árat számitjuk 82½ millió dollár, tehát, ha a termelés emelkedésére is gondolunk, Rooseveltnek felhatalmazása, amelyet az ezüsttörvény alapján kapott, oly nagyarányu, hogy tiz éven át a világ összes ezüsttermelését felvásárolhatja.

Az Egyesült Államok elnöke az ezüst jogainak visszaszerzése érdekében inditott harcát felhasználhatja pénzügyi mesterkedésre, amelynek segitségével a "prosperity"-t kivánja visszahozni, mint ahogy ez év februárjáig az aranydollárral üzött manipulációja szolgálta a gazdasági talpraállás érdekét. Célját mindenesetre megkönnyiti az, hogy nem nagyon kell tartania az ezüsttermelés nagy fokozódásától. A világ termelésének kétötödét melléktermékként nyerik más fémek bányászásánál, ennek következtében a világ ezüsttermelése nem növekedhet olyan könnyen.

KOCCINTS, SÓGOR — ITT A JÓ BOR!

Hazai kábeltávirat:k szerint az idei szárazság miatt legalább egy hónappal előbb érlelte be a napsugár a magyar szőlőt s a szüretelést az ország egyes részein augusztus utolsó napjaiban már meg is kezdték. Mustot is lehet már kapni, bár eddig főleg a korai csemege-szőlő került piacra.

A külföld valósággal vonatrakomány számra vásárolta az alföldi homokon is bőtermő ugynevezett "sárfehér" szőlőt; ez ugyanis igen tetszetős fajta áru, kissé savanykás és ezért az angolok, németek, skandinávok határozott előnyben részesitik a tul émelygős olasz és spanyol szőlővel szemben; emellett a kirakatban is jól mutató portéka a "sárfehér", melynek egy-egy fürtje eléri a 2 fontot és ezzel szemben igen olcsó: fontonként 6—8 cent, minőség szerint.

Az uj-bor közeli megjelenése meglehetős áresést idézett elő az ital-piacon. A termelőktől 15 fillérért lehet venni a jó kadar literjét, ami quartonként 4—5 centnek felel meg a dollár árfolyama szerint. A must ennél is olcsóbb s ezért érthetőleg még nagyobb a keletje.

De emelkedik a belföldi szőlőfogyasztás is, ami részben a lakósság anyagi viszonyainak némi javulására mutat, viszont sokat segit a termelőkön is. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete emellett szeptember 2.-án nagygyülést tartott a keszthelyi gazdasági akadémia disztermében és szakszerü tervezetet dolgozott ki a hazai, valamint külföldi szőlő- és bor-fogyasztás emelése érdekében.

Fenti képünkön, melyet a 172 ezer példányban megjelenő "Free Press Prairie Farmer" is bemutatott, borozgató matyó legények láthatók jellegzetes mezőkövesdi népviseletükben.

Atlanti Óceántól Csendes Tengerig

N. S.

Széknészlete 200 évig kiaknázhatatlan, noha 1720 óta bányásszák.

2 HALOTT A "TRUCK" ALATT

A kis Wolfville városa mellett — hol a mult télen Szigeti József magyar hegedümüvészt disz-doktorrá avatta az 'Acadia' egyetem — végzetes szerencsétlenség történt. Egy teherautó, melyben 31 utas igyekezett haza a halifaxi kiállitásról, árokba fordult és két asszonyt agyonnyomott. A gépkocsi nem ment ugyan sebesen, de fáradt tulajdonosa elszundikált és mire észrevette a bajt, már az árokba fordult a hatalmas alkotmány; az égnek meredő kerekeket még forgatta a motor, a környék csendjét pedig a sebesültek jajveszékelése verte fel.

KEGYETLEN A KISDED-ÓVÓ

Truro kikötőváros mellett terül el az ugynevezett Krepton "Baby Farm", amolyan magán gyermekmenhely-féle, ahol heti $2.50-ért bárki elhelyezheti gyermekét. Akárcsak az ontarioi Windsor gyermekmenyhelyén, ugy itt is kegyetlenül összeverték a kisgyermekeket, ha rakoncátlankodtak. Egy kétéves kisfiu sulyos megsebesitésével kapcsolatban végre a hatóságok is tudomást szereztek az embertelen bánásmódról és megindították az eljárást.

Que.

A legtöbb vajat termelő tartomány, közel 1,400 tejteleppel.

HARC A TAKARÉKBAN

A "Banque Canadienne Nationale" takarékpénztár Granby városkában levő fiókjába három revolveres bandita azzal a szándékkal toppant be, hogy megkönnyitik felhalhozott pénz készleteitől. Az igazgató dulakodni kezdett az egyik haramiával, a pénztáros pedig sürün váltott velük lövést. A könnyebb sebet kapott manager és az alkalmazott merész ellenállása végül is menekvésre késztette a jómadarakat, akik a rájuk várakozó autón elszáguldottak az előhivott rendőrök orra elől.

LAKATOSBÓL — VASUT-VEZÉR

Nagy pompával temették el Montrealban Grant Hallt, a Canadian Pacific vasut elnök-helyettesét. Az alapos szakképzettséggel biró vice-president mint lakatos lépett a CPR szolgálatába, majd higgadtsága, rátermettsége és ügyszeretete révén fütőnázfőnök, kerületi gépészeti osztály-igazgató, az összes nyugati mozgó-felszerelés főfelügyelője és végül a hatalmas közlekedési vállalat rangban, fizetésben második vezetőjévé lépett elő.

KIUGROTTAK AZ ÉGŐ HÁZBÓL

St. Casimir francia falucska egyik szegényes faházában tüz ütött ki. Az emeleten alvó Trottier és felesége az ablakon keresztül a konyha lapos tetejére ugrottak, miután a lépcsőházat már nem közelithették meg a lángok miatt. Bárha a szomszédok hamar kéznél voltak, a házon segiteni nem lehetett. A tető hamarosan beomlott s a házaspár örülhetett, hogy élve menekült meg a tüzhaláltól.

Ont.

Érchányatiból több mint egy billió dollárnyi kincset hoztak felszinre.

2 EMBERÉLETET MENTETT MEG A BÁTOR HAJADON

A magyarlakta Oshawa és Kingston között az Ontario tóba nyuló Prince Edward félsziget gócpontja, Picton mellett csodálatos hőstettet vitt véghez egy Carrie Folard nevü lány. A partról észrevette, hogy egy felborult "canoe" (ejtsd kenü) két utasa küzd a hullámokkal. Egy közeli rossz csónakot eloldva, egyetlen evezővel a helyszinre kinlódott a lány, kiemelte az egyik fuldoklót a vizből, a másikkal azonban nem boldogult. Miután mindkét férfi annyira elalélt már, hogy nem segithettek a saját életük megmentésében, a lány levetette harisnyáit, azzal a vizben levő férfit a csónak végéhez kötözte és nagynehezen kievezett a partra. A kórházba került két csónakázóról kiderült, hogy amerikaiak és az egyik hosszabb kezelésre szorul.

MEGVAN — DE NEM AZ IGAZI

Két évi börtönre itélte a torontói biróság Edward Chard-ot aki telefonon $5,000-t követelt a londoni Labatt sörgyáros testvérétől, miután az ujságokból értesült, hogy a milliomost ismeretlen tettesek elrabolták a Sarnia felé vezető országuton. Mig a rendőrség az ember-rablásban ártatlan zsarolót kinyomozta, még ma is teljesen tanácstalanul áll a gaztett igazi elkövetőivel szemben, noha többször irták már az angol lapok, hogy "majdnem" megvannak az igazi kidnap-gangszterek.

BOTRÁNY A TEMPLOMBAN

Az egyik torontói baptista templomban parázs botrányt rendezett a vasárnapi istentisztelet alatt egy részeg férfi, miután a lelkész az italfogyasztás egészségre káros hatását fejtegette és éles birálat tárgyává tette az italforgalmat szabályozó jelenlegi rendeleteket. Miután az ittas ember állandóan közbeszólásokkal zavarta a szónokot, a hivek el akarták távolitani, de a szerencsétlen részeg fővel birokra kelt az egyháztagokkal, sőt az előhivott rendőrnek is meggyült a baja, mig nagynehezen bekisérte.

Man.

4,304 iskolájába 160 ezer tanuló jár évente

KÜZDJÜNK A T.B. ELLEN

A tüdővész, melyet köznapi nyelven "Ti-Bi" (Tuberculosis) néven emlegetnek az angolok, már nem terjed olyan ijesztő mértékben, mint évekkel ezelőtt. Ez leginkább annak köszönhető, hogy az emberek jobban meg fogadják az orvosok tanácsát s szanatóriumokban keresnek menedéket. A Ninette dél-manitobai községben létesült állami tüdőgondozó emellett mozgó rendelőt is tart fenn, mely megkezdte az egyes nagyobb telepek látogatását, hogy dijtalanul hasznos utbaigazitással lássa el a tüdőbetegeket.

Sask.

21 évvel ezelőtt még a North-West Territorieshez tartozott.

DOLGOZNAK A KASSZA-FURÓK

A Biggar közelében levő Lydden telepen még a tavaly nyáron feltörték az ottani egyetlen nagy üzlet pénzszekrényét és több száz dollárt raboltak el ismeretlen tettesek. Mult vasárnap megismételték a kasszafurást, még hozzá az eddiginél is nagyobb szerencsével. Miután a telepen nincs bank, az üzlettulajdonos szivességből beváltja a környékbeli gazdák gabonacsekkjeit s Biggarból éppen a mult szombaton szerzett be $700 készpénzt, amiket most nyomaveszett.

Alta.

ITÉLET AZ OLAJ-HARCBAN

Évek óta ádáz harc folyt Calgary és Edmonton városok gazolin-előállitó telepei között a nyersolaj vasuti fuvardija miatt. Az Oklahoma állambeli Tulsából behozott amerikai nyersolaj szállitása fejében Calgary csak 57½ centet fizetett 100 fontonként, Edmonton viszont 96½ centet. A biróság megállapitotta hogy az edmontoniak panasza teljesen jogos, amennyiben a Tulsa és Calgary közötti távolság 1,898 mérföld, a Tulsa és Edmonton közötti pedig nem több, mint 1,935. Ezekután tehát Edmontonnak csak 73½ centet kell fizetni 100 font nyers olaj fuvartétele gyanánt, mig Calgary esetében ez az összeg 72 centre, tehát a jelenlegi kétszeresére emelkedik.

B. C.

TILOS AZ EMBER-CSOMAG!

Egy Banks nevü londoni angolnak nem volt az utazáshoz pénze, viszont meg akarta látogatni vancouveri rokonait. Hiába akarta azonban önmagát feladni, nem fogadták el tőle a $25 szállitási dijat. A posta kijelentette, hogy "élő-állatok" csomagban való továbbitását tiltják a rendelkezések. A különös eset nagy port vert fel B.C.-ben.

LEGUJABB HIREK

NACIONALIZÁLTATNI akarja William Irvine, az albertai Wetaskiwin kerület országgyülési United Farmers párti képviselője a kanadai bankokat még ez év folyamán, mint lapzártakor táviratozzák Ottawából. A U.F.A. párt és a vele egyetértő Farmer-Labor mozgalom ezenkivül az összes adósságok csökkentését és relief helyett nagyarányu közmunkák bevezetését fogja javasolni a birodalmi parlament őszi ülésszakának megnyitásakor.

A "NEMZETI Munka-hét", a Labor Day-t megelőző vasárnapon kezdetét vette az Óhazában. Különösen Budapesten igért rendkivüli látványosságot az összes iparágakat felvonultató ünnepség, azonban a vidék is kitett magáért.

McFARLAND, a kanadai poolok központi igazgatója megérkezvén a londoni nemzetközi buza-konferenciáról, az ujságiróknak adott nyilatkozatában a buzaárak emelkedését a feleslegek apadásának tudta be. Ezek szerint egyelőre nem kell olyan nagyarányu áresésétől tartani, mint amilyen az uj termés piacradobásakor rendszerint be szokott következni.

A HALÁLSUGÁR ismét kisért, ezuttal Franciaországban. Állitólag egy német feltaláló, aki Hitler terroristái elől külföldre menekült, nagy összegért felkinálta a francia kormánynak repülőgéptámadás-elleni szerkezetét. A milliós gyertyafényü villamos sugárral meg tudják vakitani az éjszaka támadó ellenséges bombavetők pilótáit.

A MONTREAL külterületeit a francia-kanadai világvárosról elnevezett szigettel összekötő uj St. Lawrence hidat Jaques Cartier 400 év előtti Kanadába érkezésének emlékére megnyitották.

LABOR DAY, azaz a munka ünnepét egész Észak-Amerikában megünnepelték a szakszervezetek. Az amerikai munkásság hagyományosan kitart a Labor Day mellett, arra hivatkozva, hogy mikor 1890-ben Berlinben május elsejét nevezték ki munkás-ünneppé, akkor az Egyesült Államokban már évtizedek óta szeptember első hétfőjét ünnepelte meg a munkásság.

CHICAGOBAN gyors egymásutánban két "szenzáció" miatt jelentek meg külön-kiadásban a lapok. Az első az évek óta fizetés nélkül dolgozó tanitók kifizetése, a második pedig a Dillingert rejtegetők letartóztatása volt. Azokat a doktorokat is elfogták, akik a hirhedt amerikai gangszter arcát elváltoztatták, hogy rá ne ismerjenek.

SOROZATOS közuti szerencsétlenségek több emberéletet követeltek a kettős ünnepek alkalmából. Emellett sokhelyütt tüzvész is pusztitott; Winnipegen egy hatéves kisfiu esett áldozatul a lángoknak.

FORRADALOM dühöngött ismét napokon keresztül Cuba sziget fővárosában, a szivarairól hires Havanában. Ezuttal azonban csupán néhány sebesülésről számolnak be a tudósitások, annak ellenére, hogy több ezer lövést adtak le az uccákon. Végül is a Batista káplár-diktátor parancsnoksága alatt levő kormánycsapatok tisztitották meg az uccákat a zendülőktől.

ALBRECHT főherceg, a Magyarországon megtelepedett Habsburgok leggazdagabika ellen válópert adott be felesége — mint az "Associated Press" kábeltávirata jelenti. A pletyka-szerü tudositás annak tudja be a válást, hogy Albrecht a királyságra pályázik és ezért szabadulni akar bácskai sváb családból származó feleségétől.

VAKMERŐ rablótámadást hajtottak végre a Moose Jaw és Swift Current közötti országuton. A Trans-Canada müut ezen délsaskatchewani szakaszán két ismeretlen férfi gépkocsijával az ut közepén állt meg, motorhibát szinlelve. Majd midőn Blanck kocsivezető teherautójával a közelükbe ért, revolverrel feltartóztatták és a nála levő, állitólag $1,500 készpénz átadására kötelezték.